

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Obdo/44/2014
Identifikačné číslo spisu:	1410214026
Dátum vydania rozhodnutia:	24.02.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Juraj Seman
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:1410214026.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: ELTODO, a. s., Novodvorská 1010/14, 142 01 Praha, Česká republika, IČO: 45274517, v konaní zastúpený Kružlík, s. r. o., Ďatelinová 2, 821 01 Bratislava, IČO: 31 355 153, proti žalovanému: TAISEI CORPORATION, Nishi-Shinjuku 1-chome, Shinjuku-ku, 163-0606 Tokyo, Japonsko, IČO: 30 793 114, organizačná zložka podniku zahraničnej osoby TAISEI CORPORATION, organizačná zložka Slovakia, Dúbravská cesta 9, 840 05 Bratislava, v konaní zastúpený Weinhold Legal, v. o. s., Karlovo námestí 10/2097, 120 00 Praha, Česká republika, IČO: 256 28 470, organizačná zložka podniku zahraničnej osoby: Weinhold Legal, v. o. s., organizačná zložka, Bratislava, Hodžovo nám. 1A, 811 06 Bratislava, IČO: 31 788 955, o zaplatenie 3.448.257,18 eur istiny s príslušenstvom, o dovolaní žalovaného proti uzneseniu Krajského súdu Bratislava zo dňa 31. marca 2014 č. k. 1Cob/138/2012 - 466, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný je p o v i n n ý zaplatiť žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania vo výške 7.326,89 eur titulom trov právneho zastúpenia k rukám právneho zástupcu žalobcu.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava IV uznesením zo dňa 15. 02. 2012 č. k. 11Cb/52/2011-333 rozhodol tak, že konanie zastavil a žalobcu zaviazal nahradiť žalovanému trovy konania. Predmetom konania je zaplatenie sumy 3.448.257,18 eur s príslušenstvom na základe pohľadávky žalobcu voči žalovanému z titulu kurzovej straty vyplývajúcej zo zmluvy o dielo „Subcontract Agreement“ NO. TC/LCSGP/SCA/M&E/01, uzavretej dňa 28. 06. 2005 medzi účastníkmi na realizáciu dodávky technologickej časti tunela Sitina pre investora Národná diaľničná spoločnosť, a. s.. Zo žaloby vyplýva, že žalobca pre žalovaného dodal pôvodne dohodnuté dielo a doobjednané nové položky a s nimi súvisiace režijné náklady. V čase zadávania pokynov navyše prác bola platobná mena (japonský jen) bola oproti mene peňažného záväzku (v danom čase slovenská koruna) znehodnotená a žalobca vykazuje kurzovú stratu. Žalobca má zato, že objednávanie nových položiek sa odchyľuje od prísne formálneho písomného dojednania žalobcu a žalovaného v zmluve o dielo o spôsobe objednávania prác navyše a na

dodanie nových položiek sa nemôže aplikovať právny režim zmluvy o dielo, ale uvedené spadá pod právny režim všeobecných ustanovení zmluvy dielo podľa § 536 a nasl. Obchodného zákonníka a je tak vylúčená aplikácia rozhodcovskej doložky zakotvanej v zmluve o dielo, čím je pre konanie a rozhodnutie v tejto veci daná výlučná právomoc slovenských súdov. Súd prvého stupňa sa zaoberal námietkou nedostatku právomoci súdu uplatnenou pri prvom úkone žalovaného, podľa ktorej nie je možné z rozhodcovskej doložky vylúčiť dodatočné práce na pôvodne dohodnutom diele. Tieto práce sa stali súčasťou rovnakého diela (stavby tunela Sitina) dodaného na základe zmluvy o dielo. Súd prvého stupňa námietku žalovaného uplatnenú podľa ust. § 106 ods. 1 O. s. p. považoval za dôvodnú a uznal za platnú a pre prejednávajúcu vec relevantnú rozhodcovskú doložku obsiahnutú v čl. 50.1 až 50.6 zmluvy o dielo. Nestotožnil sa s názorom žalobcu, že účastníci ústne uzavreli viac zmlúv o dielo podľa ust. § 536 a nasl. Obchodného zákonníka, ktoré po právnej stránke tvoria samostatné diela, na ktoré sa nevzťahuje rozhodcovská doložka. V dôsledku uvedeného nie je daná právomoc súdov ako jedna zo základných podmienok konania, pričom ide o neodstrániteľný nedostatok podmienky konania a súd tak konanie v zmysle ust. § 106 ods. 1 O. s. p. zastavil.

Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací uznesením zo dňa 31. marca 2014 č. k. 1Cob/138/2012 - 466 uznesenie napadnuté odvolaním žalobcu i žalovaného zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že záver súdu prvého stupňa o aplikácii rozhodcovskej doložky na prejednávajúcu vec považuje odvolací súd za predčasný vzhľadom na sporné tvrdenia účastníkov ohľadom skutočností, ktoré majú vplyv na posúdenie, či sa na uvedený predmet konania vzťahuje rozhodcovská doložka. Odvolací súd dospel k záveru, že je potrebné náležitým zistením skutkového stavu ustáliť, či dodávky nových položiek vrátane režijných nákladov s nimi súvisiacich boli uskutočnené v režime zmluvy o dielo zo dňa 28. 06. 2005, a to vzhľadom na žalobcom namietané nedodržanie zmluvne dohodnutého postupu objednávaní nových položiek, keďže z tejto skutočnosti žalobca vyvodzuje neaplikovateľnosť režimu písomnej zmluvy o dielo vrátane rozhodcovskej doložky. Súd prvého stupňa sa tiež nevysporiadal s dodatkom č. 3 k subdodávateľskej zmluve (č. l. 264 spisu). Prípadný záver súdu o tom, že predmetné nové položky vrátane režijných nákladov boli uskutočnené mimo režimu zmluvy o dielo by pritom predpokladal ďalšie zisťovanie, a to či skutočná vôľa účastníkov pri uzavieraní rozhodcovskej doložky

v čl. 50.1 až 50.6 zmluvy o dielo smerovala k tomu, aby boli pod túto rozhodcovskú doložku podriadené aj spory z nárokov, ktoré vznikli v súvislosti s predmetom diela rozširovaným a zmeneným mimo režimu zmluvy o dielo. Keďže súd prvého stupňa sa s týmito okolnosťami nevysporiadal a tieto otázky neskúmal, jeho rozhodnutie je predčasné a nepreskúmateľné. Bez objasnenia týchto skutkových okolností nie je možné prijať jednoznačný záver ohľadom právomoci všeobecného súdu prejsť predmetnú vec. Odvolací súd tak zaviazal súd prvého stupňa náležite sa s uvedenými otázkami vysporiadať a za týmto účelom vykonať potrebné dokazovanie. Zároveň vyslovil, že podľa čl. 51.1 v spojení s príslušnou časťou preambuly zmluvy o dielo zo dňa 28. 06. 2005 je rozhodným právom, ktoré sa použije ohľadom subdodávateľskej zmluvy a podľa ktorého má byť táto interpretovaná, právo Slovenskej republiky, ktoré je aplikovateľné na riešenie veci tak, ako aj súd prvého stupňa postupoval. Odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa podľa ust. § 221 ods. 1 písm. f/ a h/ O. s. p. zrušil a podľa ods. 2 uvedeného ustanovenia mu vec vrátil na ďalšie konanie a opätovné rozhodnutie.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie a žiadal, aby dovolací súd zmenil uznesenie odvolacieho súdu tak, že potvrdí uznesenie Okresného súdu Bratislava IV zo dňa 15.02.2012, č. k. 1 ICb/52/2011-333 v časti, v ktorej zastavil konanie, eventuálne aby dovolací súd zrušil uznesenie odvolacieho súdu v celom rozsahu a konanie zastavil, keďže prejednávajúca vec nepatrí do právomoci súdov, prípadne aby dovolací súd zrušil uznesenie odvolacieho súdu v celom rozsahu a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnil ust. § 237 písm. a/ O. s. p. , keďže Krajský súd v Bratislave rozhodol o veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, ust. § 237 písm. f/ O. s. p. , keďže Krajský súd v Bratislave sa nevysporiadal s argumentmi žalovaného o rozhodcovskej doložke, túto neskúmal a svoje rozhodnutie náležité neodôvodnil a ust. § 239 ods. 1 písm. a/ O. s. p. , keďže uznesenie Krajského súdu v Bratislave označené ako zrušujúce má z obsahového hľadiska povahu uznesenia, ktorým bolo v otázke právomoci súdov zmenené uznesenie súdu prvého stupňa. Podľa názoru

odvolacieho súdu súd prvého stupňa neskúmal otázky súvisiace s platnosťou doložky a v novom rozhodnutí sa má s nimi náležite vysporiadať a vykonať potrebné dokazovanie. Podľa dovolateľa odvolací súd podľa § 226 O. s. p. svojím rozhodnutím de facto nariadil prvostupňovému súdu vykonávať rozsiahle dokazovanie ohľadom rozsahu pôvodne dojednaného diela v zmysle zmluvy o dielo. Takýmto postupom odvolací súd rozhodol vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov (§ 237 písm. a/ O. s. p.). Medzi účastníkmi bola uzatvorená široká rozhodcovská doložka, ktorej je podriadený „spor akéhokoľvek druhu medzi Dodávateľom a Subdodávateľom v súvislosti alebo na základe Subdodávateľskej zmluvy alebo realizácie diela vrátane sporov ohľadom názoru, pokynu, rozhodnutia, potvrdenia či hodnotenia Dodávateľa [...]“. Teda aj prípadná realizácia prác navyše samostatnými zmluvami by bola podriadená režimu pôvodnej zmluvy o dielo ako sporu súvisiaceho so zmluvou o dielo. Akékoľvek údajné navyše práce sa v konečnom dôsledku stali súčasťou diela dodaného na základe zmluvy o dielo a súdy nie sú kompetentné vykladať zmluvu a súvisiace vzťahy, pokiaľ bola medzi stranami uzatvorená široká doložka. Interpretovať zmluvu o dielo a posudzovať, či údajné práce navyše boli objednané v zmysle jej ustanovení alebo nie prináleží len rozhodcovskému súdu.

Prípustnosť dovolania ďalej odôvodnil tým, že odvolací súd argumentáciu žalovaného pri posudzovaní veci nevzal do úvahy a v napadnutom uznesení ju nezohľadnil, čím žalovanému odňal možnosť konať pred súdom. Zmluva o dielo vrátane rozhodcovskej doložky bola uzatvorená podľa štandardizovaného vzoru FIDIC Zmluvných podmienok pre elektrické a mechanické diela, 3. vydanie, 1987. Šírku rozhodcovskej doložky treba vykladať v kontexte celej zmluvy o dielo a štandardizovaného vzoru FIDIC, podľa ktorého je bežnou praxou zhotoviteľov začať pracovať na zmenách na základe ústnej informácie, a to skôr, než sa zmena formalizuje. Výklad rozhodcovskej doložky je podľa žalovaného jednoznačný, že bez ohľadu na právny titul údajného nároku žalobcu uplatňovaného v tomto spore musí tento riešiť rozhodcovský súd. Inštrukcia odvolacieho súdu, aby v prípade, že súd dôjde k záveru, že nové položky boli uskutočnené mimo režimu zmluvy o dielo, súd prvého stupňa uskutočnil ďalšie zisťovanie ohľadom skutočnej vôle účastníkov rozhodcovskej doložky, je nezrozumiteľná. Odvolací súd sa nevyrovnal s hlavným argumentom žalovaného

a nevysvetlil, prečo ho považuje za nesprávny a nezrozumiteľne inštruoval súd prvého stupňa v otázke doplnenia dokazovania pri interpretácii rozhodcovskej doložky. Takéto odôvodnenie nevyhovuje požiadavkám podľa ust. § 157 ods. 2 O. s. p. a tým ani požiadavkám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tento nedostatok spôsobuje, že dochádza k odňatiu účastníkovi možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.). Prípustnosť dovolania podľa § 239 ods. 1 písm. a/ O. s. p. odôvodnil žalovaný poukazom na rozhodnutia NS SR sp. zn. 3Cdo 86/2007, z ktorého vyplýva, že ak uznesenie odvolacieho súdu zahŕňa aj rozhodnutie o tom, že v danej veci nie je neodstrániteľný nedostatok podmienky konania v zmysle § 103 a § 104 O. s. p. má takéto uznesenie odvolacieho súdu hoci formálne označené ako zrušujúce, z obsahového hľadiska povahu uznesenia, ktorým bolo (v otázke neexistencie nedostatku podmienok konania) zmenené uznesenie súdu prvého stupňa. Podľa dovolateľa je takáto úvaha rovnako aplikovateľná aj vo veci prejednávanej. Za rozhodujúcu považuje otázku, či súdy môžu vykonávať dokazovanie vo vzťahu k prejavom vôle týkajúcim sa iných dojednaní v zmluve o dielo, interpretáciou zmluvy o dielo a posúdenie, či určité aktivity účastníkov sporu spadajú pod zmluvu o dielo alebo nie. Odvolací súd nesprávne právne posúdil a vyložil túto rozhodcovskú doložku, v dôsledku čoho došlo k nesprávnemu rozhodnutiu vo veci. Právomoc rozhodovať spor majú rozhodcovia v zmysle dohodnutej rozhodcovskej doložky a súd nemôže rozhodovať o právomoci skôr, ako bola daná možnosť rozhodcom o nej rozhodnúť. Podľa dovolateľa z rozhodcovskej doložky je zrejmé, že sa má vzťahovať na všetky spory v súvislosti s realizáciou tunela Sítina bez ohľadu na to, či by pri objednávaní akýchkoľvek údajných (súvisiacich) prác navyše bol dodržaný nejaký postup podľa zmluvy o dielo alebo nie, keďže by išlo o súvisiace práce a spory. Tým, že odvolací súd vôbec neskúmal rozhodcovskú doložku dohodnutú medzi účastníkmi konania a neaplikoval

§ 106 ods. 1 O. s. p., jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolateľ si uplatnil náhradu trov konania.

K dovolaniu navrhovateľa sa vyjadril žalobca, ktorý uviedol, že sa s názorom dovolateľa nestotožňuje a jeho závery považuje za nesprávne. Podľa § 213 ods. 1 O. s. p. je odvolací súd viazaný skutkovým

stavom zisteným okresným súdom a preto nebol povinný skúmať rozhodcovskú doložku, keďže nenastali ani výnimky v zmysle § 213 ods. 2 až 7

O. s. p.. Napadnuté uznesenie nemá povahu „zmeňujúceho“ uznesenia. Súd prvého stupňa mal podľa § 106 ods. 1 O. s. p. náležite zistiť či sa vec môže a má prejednať

v rozhodcovskom konaní alebo nie, teda súd prvého stupňa mal okrem iného zistiť či vec môže byť podľa práva Slovenskej republiky podrobená rozhodcovskej zmluve, či rozhodcovská zmluva existuje a či je platná a či prejednanie veci v rozhodcovskom konaní nepresahuje rámec právomoci priznanej rozhodcom v rozhodcovskej zmluve. Keďže otázka platnosti rozhodcovskej doložky je medzi účastníkmi sporná, mal sa súd prvého stupňa ústavne konformným spôsobom s touto spornou otázkou vyporiadať a dostatočne zistiť skutkový stav veci aj vykonaním dokazovania. Odvolací súd vo svojom zrušujúcom uznesení iba konštatuje, že napadnuté uznesenie je vydané predčasne a rozhodnutie súdu prvého stupňa tak nebolo zmenené. Zároveň si uplatnil náhradu trov konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 241 ods. 1 O. s. p.) bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) skúmal, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto mimoriadnym opravným prostriedkom.

Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Občiansky súdny poriadok pripúšťa dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu z dôvodov taxatívne menovaných v ust. § 237 písm. a/ až g/ a v prípadoch uvedených v ust. § 239.

Dovoláním z dôvodov uvedených v § 237 O. s. p. je možné napadnúť všetky rozhodnutia odvolacieho súdu bez ohľadu na formu rozhodnutia, na jeho obsah alebo na povahu predmetu konania. Prípustnosť dovolania podľa § 237 O. s. p. nie je daná tým, že dovolateľ tvrdí, že rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté niektorou z vád uvedených v tomto ustanovení. Dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je v tomto prípade prípustné iba vtedy, ak touto vadou rozhodnutie skutočne trpí, t. j., ak sa stali skutočnosťami, v dôsledku ktorých vada vznikla a prejavila sa v rozhodnutí (postupe) odvolacieho súdu.

Podľa ust. § 237 O. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca, alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

K tomu či rozhodnutie odvolacieho súdu trpí niektorou z vád uvedených v § 237 O. s. p. prihliada dovolací súd nielen na podnet dovolateľa, ale z úradnej povinnosti (§ 242 O. s. p.). V prípade, že dovolací súd zistí, že rozhodnutie odvolacieho súdu trpí niektorou z týchto vád, zruší rozhodnutie odvolacieho súdu, i keď dovolateľ toto pochybenie nenamietal. Dovolací súd postupuje rovnako i v prípade, že dovolanie nie je v zmysle ust. § 238 a § 239 O. s. p. prípustné.

Ďalej prípustnosť dovolania proti uzneseniu upravuje ust § 239 O. s. p..

Podľa § 239 ods. 1 O. s. p. dovolanie je tiež prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/ na zaujatie stanoviska). Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo dovolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/.

Podľa § 239 ods. 2 O. s. p. dovolanie je prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Podľa § 239 ods. 3 O. s. p. ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, poriadkovej pokute, o znalcovskom, tlmočnom, odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach, týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených zákonom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením.

V prejednávanej veci dovolanie nie je prípustné z dôvodov uvedených v ustanovení § 239 ods. 1 písm. a/ O. s. p., keďže dovolaním bolo napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo zrušené uznesenie súdu prvého stupňa a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie bez toho, aby odvolací súd takýmto rozhodnutím zaviazal svojím názorom súd prvého stupňa a vec mu vrátil len z procesných dôvodov súvisiacich s nedostatočne vykonaným dokazovaním.

Z dovolania žalovaného vyplýva, že podľa jeho názoru ide o rozhodnutie zmeňujúce, keďže z povahy rozhodnutia a jeho obsahu vyplýva, že odvolací súd zaviazal svojím názorom súd prvého stupňa k postupu, ktorý má byť v rozpore so zverenou právomocou súdu vec prejednať. Súdy tak podľa dovolateľa konajú vo veci, ktorá do ich právomoci nepatrí a odvolací súd rozhodnutie súdu prvého stupňa zmenil tým, že mu vec vrátil na skúmanie v rozsahu, ktorý podľa dovolateľa oprávnenie súdu prekračuje.

Oporu svojej argumentácie nachádza dovolateľ v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo 86/2007, v ktorom sa však riešila obsahovo a skutkovo úplne odlišná situácia. Priamo z rozhodnutia vyplýva, že išlo o stav, kedy žalovaná napadla dovolaním uznesenie odvolacieho súdu, ktorým zrušil uznesenie súdu prvého stupňa zastavujúce konanie pre výskyt neodstrániteľnej podmienky konania (res iudicata). Z ostatného je zjavné, že odvolací súd dospel k záveru, že takáto prekážka daná nie je, a teda v konaní je potrebné pokračovať prejednaním veci samej. Takýto stav však vo veci prejednávanej nenachádzame. Odvolací súd nedospel v otázke existencie nedostatku podmienky konania k opačnému názoru ako súd prvého stupňa a z tohto dôvodu jeho rozhodnutie nezrušil - zrušil ho z dôvodu nemožnosti toto preskúmať z dôvodu, že vo veci nebol dostatočne zistený skutkový stav. To je diametrálne odlišný stav voči stavu, akým argumentuje dovolateľ.

Uznesenie odvolacieho súdu, ktorým vec vrátil súdu prvého stupňa z dôvodu, že jeho rozhodnutie je predčasné a je potrebné vysporiadať sa s ďalšími skutkovými okolnosťami pre dostatočný záver o tom, či je právomoc súdu daná, nie je rozhodnutím zmeňujúcim a nie je voči nemu prípustné dovolanie podľa § 239 ods. 1 písm. a/ O. s. p..

V súvislosti s argumentáciou nedostatku právomoci súdu prvého stupňa a tým i odvolacieho súdu vec prejednať je potrebné ustáliť nasledovné:

Podľa ust. § 106 O. s. p. (v znení účinnom k momentu vzniesenia námietky nedostatku právomoci) len čo súd k námietke odporcu uplatnenej najneskôr pri prvom jeho úkone vo veci samej zistí, že vec sa má podľa zmluvy účastníkov prejednať v rozhodcovskom konaní, nemôže vec ďalej prejednávať a konanie zastaviť; vec však prejedná, ak účastníci vyhlásia, že na zmluve netrvali alebo ak uznanie cudzieho rozhodcovského rozhodnutia bolo v Slovenskej republike odopreté. Súd prejedná vec aj vtedy, ak zistí, že vec nemôže byť podľa práva Slovenskej republiky podrobená rozhodcovej zmluve, alebo že rozhodcovská zmluva je neplatná, prípadne že vôbec neexistuje alebo že jej prejednanie v rozhodcovskom konaní presahuje rámec právomoci priznanej im zmluvou, alebo že rozhodcovský súd odmietol vecou sa zaoberať.

Ustanovenie § 106 O. s. p. rieši možný stret právomoci súdu a právomoci zverenej inému orgánu na základe súkromnoprávneho aktu účastníkov - rozhodcovskému súdu. Predpokladom takejto konkurencie právomoci je platná zmluva účastníkov vzťahu o prejednaní veci v rozhodcovskom konaní. Sama existencia takejto zmluvy však nezakladá nedostatok právomoci súdu, keďže zo strany žalovaného je nevyhnutná aktívna participácia včasným vznesením námietky predpokladanej v tomto ustanovení.

Dovolateľ namieta, že ani o samotnej povahe rozhodcovskej doložky nemožno konať pred súdmi Slovenskej republiky s poukazom na existujúce zahraničné rozhodnutia. Tu je dôležité podotknúť, že konajúci súd s ohľadom na skutočnosť, že vec mu bola predložená na prejednanie v súlade so slovenským procesným právom, musí postupovať v intenciách toho, ako riešenie možného sporu právomoci predpokladá zákon. Nemožno dospieť k záveru, že nemôže preskúmať doložku samotnú, keď z dikcie citovaného ustanovenia priamo vyplýva, že vec prejedná aj vtedy, ak zistí, že vec nemôže byť podľa práva Slovenskej republiky podrobená rozhodcovskej zmluve, alebo že rozhodcovská zmluva je neplatná, prípadne že vôbec neexistuje alebo že jej prejednanie v rozhodcovskom konaní presahuje rámec právomoci priznanej im zmluvou, alebo že rozhodcovský súd odmietol vecou sa zaoberať.

Z rozhodnutia súdu prvého stupňa nemožno jednoznačne dovodiť, či sa s takýmto zákonným príkazom dostatočne vysporiadal, jeho odôvodnenie rozhodnutia o nedostatku právomoci je stručné a len odkazuje na existenciu článku 50.1 až 50.6 zmluvy o dielo s tým, že podľa názoru súdu došlo k ústnemu rozšíreniu rozsahu diela, dodatky k dielu sa stali jeho fyzickou súčasťou a vec sa tak má prejednať pred rozhodcovským súdom. Nijako sa nevysporiadal s aplikáciou práva rozhodného pre posúdenie doložky samotnej, ako aj povahou prác podľa dodatku č. 3 k zmluve o dielo a jeho vplyvu a nadväznosti na tvrdenia žalobcu o neaplikovateľnosti rozhodcovskej doložky. Odvolací súd vec súdu prvého stupňa vrátil výlučne za účelom dostatočného preskúmania existencie podmienok predpokladaných zákonom - teda zistenia skutkových okolností svedčiacich platnosti doložky a najmä rozsahu jej aplikovateľnosti. Z odôvodnenia odvolacieho súdu v žiadnom prípade nevyplýva, že by sa doložkou nezaoberal prípadne jej existenciu svojím rozhodnutím poprel či inak vylúčil z úvahy konajúceho súdu. Úlohou súdu prvého stupňa je stále len výkon takých úkonov, ktoré súvisia s ustálením procesného statusu konajúceho súdu vo vzťahu k prejednávanej veci.

Zákon predpokladá, že súd musí zistiť, či je doložka platná, resp. vo veci prejednávanej sa musí vysporiadať s tým či prejednanie veci v rozhodcovskom konaní nebude presahovať rámec právomoci priznanej mu zmluvou (kedy a contrario patrí právomoc konajúcemu všeobecnému súdu).

Dovolateľ vo svojom dovolaní opomína takúto zákonnú úpravu a sústreď sa výlučne na odkazy na rozhodnutia, z ktorých však nie je zjavné, aká je procesná úprava konajúceho všeobecného súdu, čo je pre rozhodovanie v tejto veci určujúce. Podľa dovolateľa odvolací súd nevysvetlil, prečo by úvahy súdu prvého stupňa mali byť chybné a v akom smere má doplniť dokazovanie a čo nové má preskúmať vo vzťahu k rozhodcovskej doložke.

Tu odvolací súd len poznamenáva, že odvolací súd, hoci stručne, ale zrozumiteľne vyslovil, že z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa nemožno dostatočne zistiť, akým spôsobom dospel k jednoznačnej aplikovateľnosti doložky na prejednávanú vec. Keďže skutkový stav nebol podľa odvolacieho súdu dostatočne osvedčený, rozhodnutie ako predčasné vrátil na ďalšie konanie. Takýto postup v žiadnom prípade nevyklučuje možnosť, že vec skutočne nepatrí do právomoci všeobecných súdov, k takémuto záveru je však potrebné dôjsť preskúmateľným a zákonom predpokladaným spôsobom tak, aby nebolo žalobcovi (ktorý aplikáciu doložky na prejednávanú vec popiera a preto žaluje na všeobecnom súde) odňaté právo na spravodlivý proces.

Prirodzene, dovolací súd akceptuje existenciu princípu „právomoc-právomoc“, podľa ktorého súd nemôže rozhodovať o právomoci skôr, ako bola daná možnosť rozhodcom o nej rozhodnúť. Dovolací súd to poukazuje aj na výklad tejto doktríny a jej nie bezhraničnú aplikáciu formulovanú aj v zahraničnej

odbornej literatúre (Emmanuel Gaillard and John Savage (eds), Fouchard Gaillard Goldman on International Commercial Arbitration (Kluwer Law International 1999): "Rozhodcovia nemôžu byť výlučnými sudcami vlastnej jurisdikcie. Toto by nebolo ani logické ani akceptovateľné. Skutočným účelom pravidla competence-competence istotne nie je ponechanie otázky rozhodcovskej jurisdikcie len v rukách rozhodcov samotných. Ich jurisdikcia naopak musí byť preskúmateľná súdmi, pokiaľ je podaná žaloba na zrušenie alebo vykonanie rozhodnutia.“). Zákonná úprava slovenského procesného práva formulovaná ust. § 106 O. s. p. v čase rozhodovania súdu prvého stupňa však umožňuje preskúmanie doložky čo do jej rozsahu aj predtým, ako sa ňou bude zaoberať rozhodcovský súd pre prípady zákonom ustanovené, akceptujúc tak zásadu ex nihilo nihil fit (z ničoho nemôže nič vzniknúť).

Povinnosť súdu konanie zastaviť pre nedostatok právomoci vyplývajúca z existujúcej právnej úpravy je pre danú vec aplikovateľná len v rozsahu, kedy bude zjavné, že sa súd s podmienkami upravenými v ust. § 106 O. s. p. dostatočne vysporiadal. Tu napr. aj komentár k Občianskemu súdnemu poriadku (Števíček a kol., C. H. Beck 2009, str. 282) priamo formuluje povinnosť súdu skúmať platnosť rozhodcovskej doložky a túto posúdiť ako otázku prejudiciálnu, čo rovnako platí pre posúdenie rozsahu právomoci priznanej rozhodcovskému súdu doložkou. S touto okolnosťou sa súd prvého stupňa nevysporiadal, čo založilo dôvod, pre ktorý odvolací súd rozhodnutie považoval za nepreskúmateľné.

Pokiaľ odvolací súd konštatuje vo svojom rozhodnutí, že pri sporných tvrdeniach účastníkov je potrebné ustáliť, či dodávky nových položiek boli uskutočnené v režime zmluvy o dielo (vzhľadom na žalobcom namietané nedodržanie zmluvne dohodnutého postupu objednávanie nových položiek, z čoho žalobca vyvodzuje, že sa na nové položky nevzťahuje režim zmluvy vrátane rozhodcovskej doložky, ale všeobecná úprava podľa Obchodného zákonníka) nemožno z takéhoto konštatovania dovodiť, že súd prvého stupňa je tak zaviazaný vykonať dokazovanie v merite veci - tento sa musí vo svojom odôvodnení vysporiadať s takýmito tvrdeniami a mať oporu vo vykonanom dokazovaní (t.j. odkazom na existujúce zmluvné dojednania tak, aby jeho závery boli preskúmateľné, teda odôvodnené dostatočne zrozumiteľným spôsobom majúcim oporu vo vykonanom dokazovaní hoci aj už predloženými listinami). Prvostupňové rozhodnutie totiž žiadnu preskúmateľnú úvahu neobsahuje - len stručne konštatuje, že sa stotožňuje s tvrdeniami žalovaného. Úloha vysporiadať sa s dodatkom č. 3 k subdodávateľskej zmluve súvisí s námietkami žalobcu, na ktoré súd prvého stupňa neprihliadol, čo rovnako viedlo k záveru o nepreskúmateľnosti jeho rozhodnutia.

To, že odvolací súd konštatuje, že „prípadný záver súdu o tom, že predmetné nové položky vrátane režijných nákladov s nimi súvisiacimi boli uskutočnené mimo režimu zmluvy o dielo, by pritom predpokladal ďalšie zisťovanie, a to či skutočná vôľa účastníkov pri uzavieraní rozhodcovskej doložky v čl. 50.1 až 50.6 zmluvy o dielo Subcontract Agreement" NO. TC/LCSGP/SCA/M&E/01 zo dňa 28. 06. 2005 smerovala k tomu, aby boli pod túto rozhodcovskú doložku podriadené aj spory z nárokov, ktoré vznikli v súvislosti s predmetom diela rozširovaným a zmeneným mimo režimu zmluvy o dielo zo dňa 28. 06. 2005“ nemožno vnímať ako záver o potrebe ďalšieho uskutočnenia dokazovania, ale ako ďalší nedostatok rozsahu odôvodnenia prvostupňového súdu, s ktorým sa v prípade, že takáto okolnosť nastane, musí tento vysporiadať. Odvolací súd vyslovene ukladá úlohu súdu prvého stupňa tieto otázky skúmať, keďže bez ich objasnenia nie je možné prijať jednoznačný záver ohľadom právomoci všeobecného súdu prejednať predmetnú vec. To, aké dokazovanie bude súd prvého stupňa vykonávať, je plne v jeho kompetencii, prirodzene, pri rešpektovaní zásady kontradiktórnosti konania (teda pokiaľ žalovaný má za preukázané, že doložka existuje, je platná a pokrýva predmet konania, jeho ďalšia dôkazná aktivita zrejme nebude potrebná). Dovolací súd zdôrazňuje, že v súčasnej procesnej situácii nemožno uzavrieť, že záver súdu prvého stupňa nebol správny, keďže jeho odôvodnenie neobsahuje ani dostatočné právne, ani dostatočné skutkové posúdenie prejednávanej veci. Je vecou súdu prvého stupňa svoje závery dostatočne podložiť skutkovými zisteniami a tieto preskúmateľne a ústavne konformne odôvodniť tak, aby účastníkom neodňal možnosť konať pred súdom v štádiu konania, kedy práve o prístup k všeobecnému súdu ide.

Dovolací súd sa neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa ust. § 239 O. s. p., ale (aj so zreteľom na obsah dovolania) sa zaoberal tiež otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd

vymenovaných v ust. § 237 O. s. p.

Dovolateľ vady konania v zmysle ust. § 237 písm. b/ až e/ a g/ O. s. p. v dovolaní nenamietal a v dovolacom konaní vady tejto povahy nevyšli najavo. Prípustnosť tohto opravného prostriedku, preto z uvedených ustanovení nemožno vyvodíť. S námietkou súvisiacou s ust. § 237 písm. a/ sa dovolací súd vysporiadal v predchádzajúcom odôvodnení a súvisí s prípustnosťou dovolania voči napadnutému uzneseniu ako takému podľa ust. § 239 ods. 1 písm. a/ O. s. p..

S prihliadnutím na obsah dovolania sa dovolací súd osobitne zamerlal na otázku opodstatnenosti tvrdenia dovolateľa, že mu bola postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom, čo zakladá dovolací dôvod podľa ust. § 237 písm. f/ O. s. p.

Vadou konania podľa uvedeného zákonného ustanovenia je taký závadný procesný postup, ktorým sa účastníkovi konania znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Ustanovenie § 237 písm. f/ O. s. p. odňatie možnosti konať pred súdom výslovne dáva do súvislosti s faktickou činnosťou súdu a nie s jeho právnym hodnotením zaujatým v napadnutom rozhodnutí. Napríklad môže ísť o právo predniesť (doplniť) svoje návrhy, právo označiť navrhované dôkazné prostriedky, právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k vykonaným dôkazom, právo zhrnúť na záver pojednávania svoje návrhy a vyjadriť sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p. ide aj vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva.

Dovolateľ odňatie možnosti konať pred súdom vidí v tom, že odvolací súd neporozumel argumentácii žalovaného, v dôsledku čoho ju pri posudzovaní veci nevzal do úvahy a v napadnutom uznesení ani nezohľadnil, čím žalovanému odňal možnosť konať pred súdom. Odvolací súd nevysvetlil, prečo považuje za nesprávny názor žalovaného a nezrozumiteľne inštruoval súd prvého stupňa v otázke doplnenia dokazovania pri interpretácii rozhodcovskej doložky. Rozhodnutie odvolacieho súdu nevyhovuje § 157 ods. 2 O. s. p. a tým ani požiadavkám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

K dovolateľom namietaným dôvodom treba uviesť, že odpovede na ne sú obsiahnuté v odôvodnení uvedenom k otázke prípustnosti dovolania podľa ust. § 239 ods. 1 O. s. p., keďže dovolací súd už v ňom vyslovil záver o tom, že odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu je dostatočné, hoci stručné a takýto postup odvolacieho súdu možný bol a jeho rozhodnutie nebolo arbitrárne. Z povahy preskúmaných rozhodnutí vyplýva, že pokiaľ nedostatkami odôvodnenia a tak preskúmateľnosti trpelo rozhodnutie súdu prvého stupňa, rozhodnutie súdu odvolacieho musí mať preskúmateľné závery svedčiace jeho úvahe o tom, že prvostupňové rozhodnutie neodpovedá na tie otázky, ktoré s riešeným právnym problémom súvisia. Nemusí dávať odpovede na otázky a námietky, ktoré vyslovil účastník, ktorý odvolanie nepodal, pokiaľ sa na základe zrušujúceho rozhodnutia očakáva zodpovedanie týchto otázok súdom prvého stupňa.

Vzhľadom k uvedenému nedošlo postupom odvolacieho súdu k takému zásahu do procesných práv navrhovateľa, ktorého dôsledkom by bolo odňatie možnosti konať pred súdom.

Postupom odvolacieho súdu nebola odňatá možnosť konať navrhovateľovi pred súdom a preto v danej veci nebola splnená podmienka prípustnosti podania dovolania podľa ust. § 237 písm. f/ O. s. p.

Z uvedeného je zrejmé, že navrhovateľ dovolaním napadol také uznesenie, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, a preto dovolací súd dovolanie navrhovateľa podľa § 218 ods. 1 písm. c/ v spojení s § 243b ods. 4 prvá veta O. s. p. odmietol.

V dovolacom konaní úspešnému žalobcovi vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti

žalovanému, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O. s. p. v spojení s § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O. s. p.). Z uplatnenej náhrady trov konania dovolací súd priznal žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania za jeden úkon právnej služby v dovolacom konaní - vyjadrenie k dovolaniu žalovaného vo výške 7.318,85 eur plus 8,04 eur režijný paušál v zmysle ust. § 11 ods. 1 písm. a/ v spojení s ust. § 1 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. c/ vyhlášky

č. 655/2004 Z. z. v znení neskorších zmien. Dovolací súd nepriznal žalobcovi uplatnenú náhradu trov konania za úkon porada s klientom podľa ust. § 13a ods. 2 písm. d/ cit. vyhlášky z dôvodu, že tento nepovažoval za účelne vynaložené trovy, keďže nešlo o poradu smerujúcu k závažnému dôsledku v postupe účastníka, ani nešlo o úkon, ktorý by právny zástupca musel prejednať s účastníkom tak, že by tento mohol svojím vyjadrením zvrátiť či usmerniť následné konanie dovolacieho súdu. Navyše, tento úkon bolo doložený len mailovou komunikáciou z ktorej vyplýva, že klient jednou vetou obsah vyjadrenia schvaľuje, čo nemožno za poradu s klientom považovať (napokon, ani nepodanie vyjadrenia nemohlo mať žiaden vplyv na rozhodnutie dovolacieho súdu).

Senát najvyššieho súdu rozhodol v pomere hlasov 3 : 0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný žiadny opravný prostriedok.